

Λαϊκή παράδοση και πολιτισμός

Νικόλαου Γύζη, Το παραμύθι της γιαγιάς
(Το παιδί στη νεοελληνική τέχνη, εκδ. Adam)

Το παραμύθι της γιαγιάς

Η καλοσύνη, είπ' η γιαγιά, μονάχα η καλοσύνη·
όλα στον κόσμο χάνονται, μόνη απομένει εκείνη.

Στα λόγια της μαζεύτηκαν προσεκτικά τ' αγγόνια.
Ω χρόνια των παραμυθιών, αθώα, ωραία χρόνια.
Έξω το χιόνι αναγελά την άγρια ανεμοζάλη
κι εδώ στα μισοσκότεινα, τριγύρω στο μαγκάλι,
που κρύβει ανάρια χόβολη κι ονείρατα ανασταίνει,
άλλο απ' τ' αγγόνια πρόσχαρο τα χέρια του ζεσταίνει,
άλλο με στόμα ορθάνοιχτο δείχνει την προθυμιά του,
άλλο καθίζει στην προβιά που 'ναι στρωμένη κάτου,
άλλο σταυροποδίζοντας μαζεύεται παρέκει,
άλλο στο πλάγι κάθεται κι έν' άλλο ολόρθο στέκει,
κι όλα μαζί με μια ψυχή, μ' έναν παλμό στα στήθη
θωρούν στα μάτια τη γιαγιά που αρχίζει παραμύθι...
Η ρόκα ξεκουράζεται στ' άσαρκο μέσα χέρι
ώσπου ν' αρχίσει το βαθύ κι ακούραστο νυχτέρι.

Ιωάννης Πολέμης

Θ'. ΛΑΪΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων

Νικόλαου Γύζη, *Το παραμύθι της γιαγιάς* (λεπτομέρεια)

Παιδικά νανουρίσματα

Τα νανουρίσματα ή ναναρίσματα, γνωστά σε όλους τους λαούς της γης, είναι γλυκά τραγουδάκια, πλούσια σε συναισθήματα και ανθρωπιά. Η μελωδία τους είναι ευχάριστη, απαλή και μονότονη, για να προκαλέσει τον ύπνο. Χαρακτηριστική είναι η τρυφερότητα που τα διακρίνει και προέρχεται από τη στοργική διάθεση της μητέρας, η οποία, τραγουδώντας τα, εύχεται όλα τα καλά για την υγεία και την προκοπή του παιδιού της.

'Υπνε, που παίρνεις τα μωρά, έλα πάρε και τούτο,
μικρό μικρό σου το 'δωσα, μεγάλο φέρε μου το,
μεγάλο σαν ψηλό δεντρί κι ίσο σα γκυπαρίσσι*,
κι οι κλώνοι ντου* ν' απλώνουνται σ' ανετολή* και δύση.

* * *

'Έλα, νύπνε*, κι έπαρέ το
και γλυκά αποκοίμησέ το.

'Έλα, νύπνε, μερωτή* μου,
μέρωσέ μου το παιδί μου.

Δώσ' του, Παναγία, χρόνοι,
να γενεί παππούς μ' αγγόνι.

Νάνι το παιδί μου, νάνι,
κι όπου του πονεί να γειάνει.

Που κοιμάται και μερώνει
και ξυπνά και μεγαλώνει.

Που κοιμάται σαν αρνάκι
το γλυκό μου μωρουδάκι.

* **σα γκυπαρίσσι:** σαν κυπαρίσσι

* **ντου:** του

* **ανετολή:** ανατολή

* **νύπνε:** ύπνε

* **μερωτή (ο μερωτής):**
που ημερώνεις, που
καταπραΰνεις, που
χαρίζεις την ηρεμία

Πάμπλο Πικάσο, *Μητέρα και παιδί*

Ερωτήσεις - Δραστηριότητες:

1. Πώς περιγράφεται ο ύπνος στα νανουρίσματα αυτά;
2. Τι ζητάει για το παιδί της από τον ύπνο και τι από την Παναγία η μητέρα, και γιατί;
3. Να βρείτε με ποιο τρόπο χρησιμοποιεί τον ύπνο ο Ν.Γ. Πεντζίκης στην «Παιδική μνήμη» (σελ. 125) και να τον συγκρίνετε με τον ύπνο στα νανουρίσματα του κειμένου μας.

Παροιμιόμυθοι

Οι παροιμιόμυθοι είναι μικροί μύθοι ή λαϊκού περιεχομένου ιστοριούλες, που η μορφή τους θυμίζει τις παροιμίες. Χαρακτηριστικά γνωρίσματά τους είναι η συντομία, η σάτιρα, η θυμόσοφη και γνωμική διάθεση. Ο παροιμιόμυθος μπορεί να είναι μια απλή αφήγηση ή περιγραφή μπορεί, επίσης, να έχει μορφή διαλόγου. Το περιεχόμενό του είναι λιτό και μεστό, και οι στόχοι του ηθικοδιδακτικοί.

1. Κάποιου εκαίγονταν το σπίτι κι έλεγε:
«Έχω τα κλειδιά».

* * *

2. Ο Γρηγόρης εγρηγόρει* κι ο Μελέτης εμελέτα, κι ο Γρηγόρης την επήρε του Μελέτη τη γυναίκα!

* * *

3. Όλα τα ψάρια σ' ένα τηγάνι τηγανιζόντανε και το καθένα έλεγε τ' αλλουνού:
«Κάμε παραυτού*, γιατί μ' έκαψες».

* * *

4. — Τρέχ' η μύξα σου, γαμπρέ.
— Είν' από το χειμώνα.
— Αμ σε ξέρω κι από το καλοκαίρι!

* **εγρηγόρει** (γρηγορώ):
έσπευδε, ήταν σε
ετοιμότητα

* **παραυτού:** παραπέρα

Ερωτήσεις - Δραστηριότητες:

1. Τα κλειδιά, κάτω από ομαλές συνθήκες, μας εξασφαλίζουν, μας κάνουν να αισθανόμαστε σίγουροι. Γιατί, λοιπόν, είναι άχρηστα σ' αυτή την περίπτωση; (παροιμιόμυθος 1)
2. Πώς φαντάζεστε τον Μελέτη και πώς τον Γρηγόρη; Υπάρχει σχέση των ονομάτων και του χαρακτήρα τους; (παροιμιόμυθος 2)
3. Ποια ανθρώπινη συμπεριφορά κατακρίνεται στον 3ο παροιμιόμυθο;
4. Να γράψετε τις συνέπειες του ατομισμού. (παροιμιόμυθος 3)
5. Να εξηγήσετε τον 4ο παροιμιόμυθο.
6. Τα μειονεκτήματά μας πρέπει να τα κρύβουμε ή να τα καταπολεμούμε; Ποια προβλήματα δημιουργεί η απόκρυψή τους; Πώς πρέπει να γίνεται η καταπολέμησή τους;

Λιανοτράγουδα

Τα λιανοτράγουδα είναι δίστιχα δημοτικά ποιήματα. Αναφέρονται στους καημούς και στα βάσανα της αγάπης, στην ομορφιά της αγαπημένης, στην παντρειά. Άλλοτε πάλι είναι επαινετικά ή σκωπτικά, δηλαδή έχουν χαρακτήρα περιπαικτικό, κοροϊδευτικό. Το είδος των σύντομων τραγουδιών αυτών είναι πολύ συνηθισμένο στην Κρήτη και στην Κύπρο.

* (το) **πουρνό**: το πρωί

* **όντε**: όταν

* **μετανέβη** (μετανεβαίνω): ξανανέβηκε ψηλά

* **α**: αν

* **τ' άστρη** (= τα άστρη): τα άστρα

* **να 'ρχουμου**: να ερχόμουν

α'

Απ' όλα τ' άστρα τ' ουρανού ένα είναι που σου μοιάζει,
ένα που βγαίνει το πουρνό*, όταν γλυκοχαράζει.

β'

Κυπαρισσάκι μου ψηλό, ποια βρύση σε ποτίζει,
που στέκεις πάντα δροσερό κι ανθείς και λουλουδίζεις;

γ'

'Οντε* σ' εγέννα η μάνα σου, ο ήλιος εκατέβη
και σου 'δωκε την ομορφιά και πάλι μετανέβη*.

δ'

Α* μ' αγαπάς κι είν' όνειρο, ποτέ να μην ξυπνήσω,
γιατί με την αγάπη σου ποθώ να ξεψυχήσω.

ε'

Να 'χα το σύννεφ' άλογο και τ' άστρη* χαλινάρι,
το φεγγαράκι της αυγής να 'ρχουμου* κάθε βράδυ.

στ'

Χωρίς αέρα το πουλί, χωρίς νερό το ψάρι,
χωρίς αγάπη δε βαστούν κόρη και παλικάρι.

Σπύρου Καρδαμάκη, [«Όντε σ' εγέννα η μάνα σου, ο ήλιος εκατέβη»]

Σπύρος Καρδαμάκης

(1964)

Σύγχρονος αγιογράφος.
Έχει ασχοληθεί και με την
εικονογράφηση παιδικών
βιβλίων.

Ερωτήσεις - Δραστηριότητες:

1. Τα λιανοτράγουδα α', β', γ' απευθύνονται στην αγαπημένη. Με ποιους τρόπους
εξυμνούν την ομορφιά της;
2. Ποιοι πόθοι εκφράζονται στα λιανοτράγουδα δ', ε' και στ';
3. Ο συνθέτης Μάνος Χατζιδάκης έχει μελοποιήσει διάφορα λιανοτράγουδα στον δίσκο
του Ο μεγάλος ερωτικός. Ακούστε μερικά απ' αυτά στην τάξη και συζητήστε για τα
συναισθήματα που σας προκάλεσαν.

Λαϊκό παραμύθι

Κάποτε ριζώνουν και τα λόγια

Τα λαϊκά παραμύθια, δημιούργημα των ανθρώπων του λαού, είναι προφορική αφήγηση, συνήθως με μαγικό και υπερφυσικό περιεχόμενο, η οποία προσφέρει ψυχαγωγία και ευχαρίστηση στο ακροατήριο. Τα παραμύθια έχουν απλότητα, λιτότητα στις περιγραφές τους, έντονη δράση και συχνά περιπέτεια.

Mια φορά ήταν ένας βασιλιάς και είχε στο κεφάλι του ένα κερατάκι. Το είχε πολύ κρυφό, μα πώς να το κρύψει και από τον κουρέα του;

Κάθε φορά όμως που πήγαινε να του κόψει τα μαλλιά, ο βασιλιάς τον φοβέριζε να μην το πει σε κανένα, γιατί θα του πάρει το κεφάλι.

Άλλος κανένας δεν το ήξερε εκτός από τον κουρέα του βασιλιά.

Ο κουρέας δεν μπορούσε να βαστάξει το μυστικό, μα φοβόταν πάλι. Τι να κάνει; Πού να το ειπεί;

Πήγε σ' ένα πηγάδι, έσκυψε από πάνω και φώναξε μ' όλη του την καρδιά: Ο βασιλιάς έχει κερατάκι!

Ύστερα από λίγον καιρό το πηγάδι ξεράθηκε και φύτρωσε μέσα μια καλαμιά. Η καλαμιά μεγάλωσε και μια μέρα πέρναγεν ένας τσοπάνης, έκοψε την καλαμιά κι έκανε μια φλογέρα και την έπαιζε. Μα η φλογέρα έλεγε: Μπι, μπι, ο βασιλιάς έχει κερατάκι, ο βασιλιάς έχει κερατάκι!

Το άκουσεν ένας, το άκουσεν άλλος, το έμαθεν όλη η χώρα, έφτασε και στ' αυτιά του βασιλιά.

Στέλνει ο βασιλιάς, φωνάζει τον κουρέα.

— Πού τον είπες αυτόν το λόγο; τον ρωτάει.

Ο καημένος ο κουρέας ορκιζόταν πως δεν το είπε σε κανένα. Μόνο μια φορά, λέει, δε βάσταξα και πήγα και το είπα μέσα στο πηγάδι.

Φωνάζουν και τον τσοπάνη κι αυτός μαρτύρησε πως τη φλογέρα την έκαμε από ένα καλάμι που βγήκε μέσα στο πηγάδι. Έτσι φανερώθηκε πως κάποτε ριζώνουν και τα λόγια.

Ανθοδοχείο (Λαϊκή ζωγραφική σε τοιχογραφία, Κίτσου Α. Μακρή,
Η λαϊκή τέχνη του Πηλίου, εκδ. Μέλισσα)

Ερωτήσεις - Δραστηριότητες:

1. Να χαρακτηρίσετε τον κουρέα.
2. Τι θέλει να μας διδάξει το παραπάνω παραμύθι;
3. Να βρείτε και να διαβάσετε ή να ζητήσετε να σας αφηγηθούν την ιστορία που μας παραδίδει ο αρχαίος ιστορικός Ηρόδοτος για τον βασιλιά της Φρυγίας Μίδα, στον οποίο ο θεός Απόλλωνας έδωσε αυτιά γαϊδάρου.
4. Γράψτε ένα σύντομο κείμενο για ένα μυστικό (αληθινό ή φανταστικό) που σας εμπιστεύτηκε κάποιος ή που θα θέλατε να σας είχε εμπιστευτεί. Το μυστικό πετά και... να το μέσα στ' αυτιά σας! Προσέξτε όμως μη σας μεγαλώσουν!

Λαϊκό παραμύθι

Ο κυρ Λάζαρος κι οι δράκοι

- * (ο) μπαλωματής: επιδιορθωτής παπουτσιών
- * μνια: μία
- * τράβησε: τράβηξε
- * έφκιακ' (φτιάχνω): έφκιακε, έφτιασε, κατασκεύασε
- * ήβρε (βρίσκω): βρήκε
- * βλάμηδες (ο βλάμης): ο αδελφοποιός, δηλαδή αυτός που γίνεται αδερφός με κάποιον με τον οποίο δεν έχει συγγένεια. Στην τελετή αυτή ενώνουν το αίμα τους ή δίνουν ιερούς όρκους ότι, σε κάθε περίπτωση, θα υποστηρίζουν ο ένας τον άλλον
- * αντάμα: απέναντι
- * με την αράδα: με τη σειρά
- * με πέτσες (η πέτσα): με δέρματα
- * (το) ρουμάνι: το δάσος
- * πάντεχαν (απαντέχω, παντέχω): περίμεναν, είχαν την ελπίδα, νόμιζαν
- * εβούγκηξε (βογκώ): βόγκηξε

Ηταν ένας μπαλωματής* και τον έλεγαν Λάζαρο. Και μνια* μέρα οπού μπάλωνε, μαζώθηκαν πολλές μύγες και τράβησε* ένα μπάτσο και σκότωσε σαράντα μύγες. Τότες πήγε κι έφκιακ'^{*} ένα σπαθί κι έγραψε: «Με μνια^{*} τραβησιά σκότωσα σαράντα ψυχές!». Κι αφού το έφκιασε το σπαθί, κίνησε και πήγε στην ξενιτιά. Και σαν πήγε δυο μέρες μακριά από τον τόπον του, ήβρε^{*} ένα πηγάδι κι έπεσε κι εκοιμήθηκε. Εκεί εκάθονταν οι δράκοι. Τότες ήρθεν ένας να πάρει νερό κι είδε το Λάζαρο, που εκοιμόνταν· είδε και κείνα που ήταν γραμμένα στο σπαθί του, και πήγε κι είπε και των άλλων. Οι άλλοι του είπαν, να του πει να γένουν βλάμηδες*. Πήγεν ο δράκος και τον εφώναξε και του είπε, αν έχει ευχαρίστηση να γένουν βλάμηδες. Ο Λάζαρος του είπε πως θέλει, και γίνηκαν και κάθονταν αντάμα*. Και του είπαν οι δράκοι να πηγαίνουν με την αράδα* για νερό καθώς και για ξύλα. Πήγαν οι δράκοι για ξύλα και για νερό. Ήρθε κι η αράδα του Λάζαρου να πάνει να φέρει νερό. Οι δράκοι είχαν ένα ασκί, όπου έπαιρναν νερό, κι έπαιρνε διακόσιες οκάδες νερό. Ο Λάζαρος με μεγάλη δυσκολία πήγε το ασκί άδειο στο πηγάδι κι επειδή δεν μπορούσε να το φέρει το νερό, δεν το εγέμισε το ασκί, μόν' έσκαφτε ολόγυρα το πηγάδι. Οι δράκοι, σαν άργησε ο Λάζαρος, εφοβήθηκαν κι έστειλαν έναν να πάει να ιδεί τι γίνηκε. Ο δράκος πήγε και του είπε: «Τι κάνεις αυτού, κυρ Λάζαρε; — Δεν μπορώ, του λέει, κάθε μέρα να έρχομαι να παίρνω νερό· να φέρω μνια φορά όλο το πηγάδι, για να ξεγλιτώσω! — Για όνομα του Θεού, κυρ Λάζαρε, του λέει, μη, γιατί ψοφούμε από τη δίψα, πηγαίνουμε μεις στην αράδα σου». Του ήρθε η αράδα του Λάζαρου να φέρει και ξύλα, κι επειδή δεν μπορούσε να φορτωθεί ένα δέντρο, καθώς οι άλλοι δράκοι, έδενε όλα τα δέντρα με πέτσες*. Και σαν άργησε ως το βράδυ, έστειλαν πάλι οι δράκοι ένα δράκο να ιδεί τι κάνει. «Τι κάνεις αυτού, κυρ Λάζαρε; του είπε. — Θέλω να φέρω όλο το ρουμάνι* μνια φορά για να ξεγλιτώσω, του λέει. — Μη, κυρ Λάζαρε, του λέει, γιατί θα ψοφήσουμε από το κρύο· πηγαίνουμε μεις στην αράδα σου». Και πήρε ο δράκος το δέντρο και το πήγε. Ύστερ' από κάμποσον καιρό είπαν οι δράκοι να τον σκοτώσουν, κι αποφάσισαν το βράδυ να τον χτυπήσουν όλοι από μνια τσεκουριά. Ο Λάζαρος τα άκουσ' αυτά και το βράδυ έβαλ' ένα κούτσουρο και το εσκέπασε με την κάπα του. Το βράδυ εχτύπησαν το κούτσουρο όλοι από μνια και το έκαναν κομμάτια και πάντεχαν* πως τον εσκότωσαν. Αφού αποκοιμήθηκαν οι δράκοι, ο Λάζαρος πήρε το κούτσουρο και το 'ριξε όξω και πλάγιασε και προς τα ξημερώματα εβούγκηξε* και τον άκουσαν οι δράκοι και τον ρώτησαν

και του είπαν: «Τι έχεις;». Κι αυτός τους είπε ότι κάμποσοι ψύλλοι τον ετσίμπησαν. Οι δράκοι πάντεχαν ότι ψύλλους ενόμιζε τις τσεκουριές, και την άλλη μέρα του είπαν αν έχει παιδιά, γυναίκα, κι αν θέλει, να του δώσουν ένα ταγάρι* φλουριά και να πηγαίνει στο σπίτι του. Ο Λάζαρος τους είπε πως έχει ευχαρίστηση και να πάρει κι ένα δράκο από αυτούς να του τα φέρει τα φλουριά στο σπίτι του. Πήρε το δράκο φορτωμένο το φλουρί και πήγε στο σπίτι του. Στο δρόμο, όπου πήγαινε, του είπε του δράκου: «Στάσου, να πηγαίνω να δέσω τα παιδιά μου, να μη σε φαν!». Πήγε κι έδεσε τα παιδιά του με κάτι σχοινιά παλαιά και τους είπε: «Όντας ιδείτε το δράκο, να φωνάζετε “κρέας από δράκο”». Κι όντας επλησίασ* ο δράκος, εφώναξαν τα παιδιά: «κρειάτο* από δράκο!». Ο δράκος με μεγάλη τρομάρα άφηκε τα φλουριά κι έφυγε. Στο δρόμο όπου πήγαινε ο δράκος, ήβρε μνια αλεπού και τον ρώτησε γιατί είναι τρομοκρατημένος τόσο. Κι αυτός της είπε πως τη γλίτωσε, θα τον έτρωγαν τα παιδιά του κυρ Λάζαρου. «Απ' τα παιδιά του κυρ Λάζαρου εσκιάχτηκες*; του είπε. Αυτός είχε δυο κότες και τη μνια τού την έφαγα εψές και την άλλη θα πάνω* να του την φάω τώρα· κι αν δεν πιστεύεις, έλα κοντά μου να ιδείς· δέσου απ' την ουρά μου». Εδέθηκε ο δράκος απ' την ουρά της αλωπούς και πήγε να ιδεί. Όντας* επλησίασαν στο σπίτι του Λάζαρου, ο Λάζαρος εφύλαε με το ντουφέκι, γιατί εσκιάζονταν απ' τους δράκους. Σαν είδε την αλωπού οπού έρχονταν μαζί με το δράκο, της είπε: «Δε σου είπα να φέρεις μόνον αυτόν το δράκο, μούν'* να τους φέρεις όλους». Αυτό ακούοντας ο δράκος έγινε άφαντος· κι από τη μεγάλη τη βία, οπού έπαιρνε την αλωπού, εψόφησε. Κι αφού ελευτερώθηκε από τους δράκους ο κυρ Λάζαρος, έφκιασε το σπίτι του λαμπρό κι έζησε καλά.

* (το) **ταγάρι**:
υφασμάτινο σακούλι
που το πέρναγαν στον
ώμο

* (το) **κρειάτο**: το κρέας

* **εσκιάχτηκες** (σκιάζομαι): φοβήθηκες

* **θα πάνω** (πηγαίνω):
θα πάω

* **όντας**: όταν

* **μούν'** και **μόν'**: μόνο,
αλλά

Ερωτήσεις - Δραστηριότητες:

- Στο παραμύθι μας ένας πανέξυπνος μπαλωματής τα βάζει με τους παντοδύναμους, αγριωπούς, αλλά... κουτούς δράκους. Ποια τεχνάσματα χρησιμοποιεί ο κυρ Λάζαρος από την αρχή μέχρι το τέλος του παραμυθιού για να απαλλαγεί από τους επικίνδυνους δράκους;
- Ποιο από τα κόλπα του κυρ Λάζαρου σας φάνηκε πιο έξυπνο ή πιο αστείο και γιατί;
- Να συγκρίνετε τους δράκους του παραμυθιού με τους δράκους στο «Δρακοπαραμύθι» της Αγγελικής Βαρελλά (σελ. 57-59).
- Να συζητήσετε στην τάξη γενικά για το είδος που λέγεται παραμύθι. Με ποιους τρόπους γνώριζαν τα παιδιά τα παραμύθια παλαιότερα και με ποιους σήμερα; Τι παρατηρείτε για τη γλώσσα στην οποία έχουν γραφτεί;

Ιωάννης Πολέμης

[Μπροστά στις Καρυάτιδες]

Μπροστά στις Καρυάτιδες, τις μαρμαρένιες κόρες,
 σταθήκαμε θαυμάζοντας κι οι δυο μας ώρες κι ώρες.
 Ακίνητα τα μάτια σου έδειχναν κάποια λύπη
 για κείνην που μας έκλεψαν κι από τις άλλες λείπει
 στην ξενιτιά, στη σκοτεινιά, στα πέρατα του κόσμου...
 Μα εγώ τις έβρισκα σωστές, όλες σωστές εμπρός μου
 κι έλεγα πως θα γύρισε κι εκείνη από τα ξένα·
 γιατί μετρούσα, αγάπη μου, μαζί μ' αυτές και σένα.

Οι Καρυάτιδες (5ος αιώνας π.Χ.)

Ερωτήσεις - Δραστηριότητες:

1. Σε ποιον απευθύνεται το πρόσωπο που μιλά στο ποίημα; Ποια είναι τα συναισθήματά του; Να σχολιάσετε τους τρεις τελευταίους στίχους του ποιήματος.
2. Να βρείτε πληροφορίες για την κλοπή των μαρμάρων του Παρθενώνα και να συζητήσετε στην τάξη το θέμα της επιστροφής τους στην Ελλάδα. Αν θέλετε, μπορείτε να οργανώσετε ομάδες εργασίας, οι οποίες θα συγκεντρώσουν υλικό για το θέμα αυτό. Στη συνέχεια, κάθε ομάδα να παρουσιάσει τα πορίσματά της στην τάξη.

Ιωάννης Πολέμης

(Αθήνα 1862-1924)

Ποιητής, θεατρικός συγγραφέας και μεταφραστής. Εμφανίστηκε στα γράμματα στη δεκαετία του 1880. Έγραψε στη δημοτική. Το μεγάλο σε έκταση ποιητικό έργο του, πολύ δημοφιλές στην εποχή του, χαρακτηρίζεται από απλότητα, τρυφερότητα και, ορισμένες φορές, από μελαγχολική διάθεση.

Κυριότερες ποιητικές συλλογές του: *Αλάβαστρα*, *Σπασμένα μάρμαρα*, *Κειμήλια*, *Το παλιό βιολί*.

